

ВІДГУК

офіційного опонента на кандидатську дисертацію Петрик Лади Вікторівни «Підготовка вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов», подану на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

1.Актуальність теми виконаної роботи та її зв'язок із планами відповідних галузей науки

Однією з найхарактерніших ознак нашого часу є глобалізаційні та інтеграційні процеси, до яких все більше прилучається наша держава Україна. Важливі передумови для інтеграційних процесів нашої держави створює шкільний учитель іноземної мови, навчаючи школярів іноземних мов. Вимоги поставлені сучасним суспільством та урахування процесу реформування освіти засвідчують необхідність підготовки майбутнього вчителя з урахуванням нових вимог. Аналіз наукових, науково-методичних, психолого-педагогічних і методичних джерел засвідчив, що у контексті наукових здобутків проблема підготовки саме вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов ще не стала предметом спеціального вивчення, тому робота Петрик Лади Вікторівни «Підготовка вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов» є достатньо актуальною.

2.Найбільш істотні наукові результати, що містяться в дисертації

Дисертанткою Петрик Л.В. у своїй науковій роботі визначено структуру готовності майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов (мотиваційний, когнітивний, технологічний та рефлексивний компоненти), критерії її сформованості (особистісно-цільовий, знаннявий, методичний, оцінно-рефлексивний), показники та рівні (продуктивний, достатній, репродуктивний); розроблено та обґрунтовано змістово-методичне забезпечення підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов, яке передбачає поглиблення змісту дисциплін «Іноземна мова з методикою навчання», «Сучасна англійська мова з практикумом» модулем «Інноваційні засоби навчання іноземних мов у початковій школі» та темами, пов'язаними з методикою застосування в процесі навчання різних медіазасобів; роботу науково-методичного гуртка «Медіашкола майбутнього вчителя»; створення інтерактивного навчального середовища, а саме спільнот соціальної мережі Google+.

3.Нові факти, одержані здобувачем

Дисертаційна робота Петрик Л.В. є комплексним науковим дослідженням, в якому уточнено понятійно-категоріальний апарат дослідження: обґрунтовано поняття «готовність майбутнього вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов» як

інтегративна якість особистості, яка є сукупністю позитивної мотивації, лінгвістичних та методичних знань, технологічних умінь та навичок використання майбутніми учителями початкової школи медіазасобів, здатності до створення власних медіапродуктів та рефлексії для ефективної організації освітнього процесу та забезпечення якості навчання іноземних мов у початковій школі.

Петрик Л.В. уточнила сутність базових понять дослідження: «професійна педагогічна підготовка», «професійна підготовка майбутнього вчителя початкової школи», «медіазасоби», «підготовка майбутнього вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов»; *подальшого розвитку* набули зміст, форми і методи підготовки майбутніх учителів початкової школи до навчання іноземних мов.

4. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків, рекомендацій, сформульованих у дисертації

Аналіз тексту дисертації, автореферату та змісту публікацій Петрик Л.В. свідчать про достовірність і наукову обґрунтованість викладених дисертанткою наукових результатів. Науковий апарат у вступі дисертації дає можливість сформулювати достатньо цілісні уявлення про структуру роботи, її інструментарій, способи інтерпретації отриманих даних.

Дослідження Петрик Л.В. написане на належному науковому рівні. Дисертантка володіє теорією проблеми і методами її дослідження. Досягненню поставленої мети та розв'язанню визначених завдань на різних етапах наукового пошуку слугували обрані дисертанткою теоретичні, емпіричні і математичні методи статистичної обробки результатів. Найбільш ефективними з них були аналіз, порівняння, систематизація, узагальнення, опитування студентів, викладачів та експертів, констатувальний і формувальний етапи експерименту, математичні методи статистичної обробки експериментальних даних для аналізу результатів педагогічного експерименту та перевірки їх достовірності.

Новизна і вірогідність загальних висновків дисертації підтверджується результатами експериментального дослідження і не викликає сумніву. Робота належним чином оформлена.

Результати наукового дослідження Петрик Л.В. отримали належну апробацію і підтверджуються участю здобувачки у дванадцяти міжнародних, п'яти всеукраїнських конференціях, семінарах та освітніх заходах.

Дисертаційне дослідження Петрик Л.В. виконане на значній джерельній базі, яка включає 365 найменувань, з них – 26 іноземними мовами.

5. Значення для науки і практики отриманих автором результатів

Значення отриманих Петрик Л.В. наукових результатів дослідження полягає у можливості їх широкого використання для підготовки майбутніх учителів початкової школи, у системі післядипломної педагогічної освіти, у процесі самоосвітньої діяльності педагогів, для проведення тренінгів, майстер-класів для освітянської спільноти тощо.

Основні положення та результати дисертаційної роботи впроваджено в навчальний процес Київського університету імені Бориса Грінченка (акт про впровадження № 81 від 01.10.2019 р.), Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка (акт про впровадження № 1551 від 26.11.2019 р.), Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка (акт про впровадження № 2011 від 15.11.2019 р.).

6. Рекомендації щодо використання результатів і висновків дисертації

Результати і висновки дисертаційного дослідження Петрик Лади Вікторівни мають практичне значення для підготовки вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов. Ефективними є розроблений дисертанткою веб-сайт «Роби з нами, роби, як ми, роби краще нас!» (<https://bit.ly/38wXtFz>), який працює в режимі цифрового медіацентру та дає можливість майбутнім учителям початкової школи широкого доступу до теоретичного та практичного контенту застосування медіазасобів. У ресурсах медіацентру подано теоретичний контент (факт-файл про медіазасоби, алгоритм вибору та оцінювання медіазасобів для організації уроків іноземних мов, медіадидактичний супровід для опанування іноземними мовами у початковій школі, ресурси для професійного зростання педагогів, плани проведення занять науково-методичного гуртка «Медіашкола майбутнього вчителя»), відеоканал та блог у формі методичних рекомендацій щодо застосування медіазасобів на уроках іноземних мов, фрагменти занять з дисциплін «Іноземна мова з методикою навчання» та «Сучасна англійська мова з практикумом», матеріали тренінгів та майстер-класів тощо.

Розроблений змістовий модуль «Інноваційні засоби навчання іноземних мов» та перспективний план науково-методичного гуртка «Медіашкола майбутнього вчителя» спрямовані на опанування теоретичними знаннями та на підтримання мотивації студентів до використання цих засобів у професійній діяльності.

7. Оцінка змісту дисертації та її завершеність

Дисертація належним чином структурована, її структура визначається метою і завданнями, поставленими дисертанткою. Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного з них, загальних висновків, списку використаних джерел та додатків.

У першому розділі дисертаційного дослідження, який називається «Теоретичні основи підготовки вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов» – проаналізовано теоретичні аспекти досліджуваної проблеми; розглянуто понятійний апарат дослідження; визначено особливості ефективного застосування вчителем початкової школи медіазасобів на уроках іноземних мов.

Другий розділ дисертації «Змістово-методичне забезпечення підготовки майбутнього вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов» містить аналіз змісту підготовки вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних

мов; діагностику підготовки майбутнього вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов; обґрунтування змістово-методичного забезпечення підготовки вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов.

У третьому розділі дисертаційної роботи, що носить назву «Організація та проведення експериментального дослідження», розроблено етапи та методику педагогічного експерименту; проаналізовано результати експериментальної роботи та оцінено її ефективність.

Вагомим внеском у загальну результативність та наукову вартість входять додатки, які мають як науково-педагогічне, так і науково-практичне значення для підготовки вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов. Особливо вдалим, ми вважаємо Додаток Д з добіркою медіазасобів для формування готовності майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів та додаток К з QR кодами для доступу до медіазасобів.

У мовностилістичному оформленні дисертації враховано особистості наукового стилю мовлення. Чітку логічну структурованість роботи забезпечують відповідні висновки та узагальнення, систематизація матеріалу в таблицях після поданої інформації.

8. Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації

Позитивно оцінюючи рецензовану кандидатську дисертацію Петрик Лади Вікторівни «Підготовка вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов», хочемо висловити деякі зауваження та побажання.

- 1) Оскільки в параграфі 1.2. *Сутність понятійного апарату дослідження* дисертантка уточнює сутність не тільки базових, а й похідних понять (а саме на ст.68-76), вважаємо за доцільне друге задання дослідження назвати: *«Уточнити сутність базових та похідних понять дослідження»*. Крім цього, до похідних понять дослідження, на нашу думку, крім понять «медіаосвіта», «медіапедагогіка», «медіадидактика», «медіаграмотність» та «медіакомпетентність», доцільно додати і терміни «медіа» (дисертантка трактує його на ст.55-57), медіакультура (ст. 73), медіаобізнаність (ст. 73) та критичне мислення (ст.76). Оскільки під час опрацювання модуля «Інноваційні засоби навчання іноземних мов» дисертантка зокрема уточнює: «Заняття проходили із застосуванням інтерактивних методів навчання та методів технології розвитку критичного мислення» (ст. 170); (... адаптовано метод розвитку критичного мислення «6 капелюхів»» (ст.176); «Всі визначені вище завдання спонукають студентів до критичного аналізу медіатестів...» (ст.182); «У процесі іншомовної підготовки ... ми використовували технології розвитку критичного мислення ...» (ст.183); «До якої групи навичок ХХІ століття належить критичне мислення?» (ст. 270).

- 2) В параграфі 1.3, у таблиці 1.1., дисертантка виокремила інформацію, що вирізняється теоретико-практичною значущістю для процесу застосування вчителем початкової школи медіазасобів, та систематизувала її у двох блоках таблиці, проте, на нашу думку, не повністю окреслила сутність всіх складників. У цьому ж параграфі, для визначення особливостей ефективного застосування медіазасобів у навчанні іноземних мов у початковій школі, здійснено огляд чинників, які обумовили потребу виокремлення таких особливостей, проте не повністю охарактеризовано четвертий чинник – «специфічність предмета «Іноземна мова», який являє собою контекст цього дослідження.
- 3) Виділивши методологічні підходи (ст. 47), які складають методологічну платформу дослідження, а саме: системний, компетентнісний, особистісно зорієнтований, діяльнісний, технологічний та комунікативний, дисертантка недостатньо охарактеризувала діяльнісний підхід. Ми вважаємо, що саме через діяльнісний підхід відбувається визначення практичних шляхів та механізмів удосконалення підготовки вчителя початкової школи.
- 4) Спираючись на різноманітні наукові підходи, дисертанткою було визначено базові поняття «підготовка майбутнього вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов» та «готовність майбутнього вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов». Вважаємо, що робота тільки б виграла, якби дисертантка провела контент-аналіз понять «підготовка майбутнього вчителя початкової школи» та «готовність майбутнього вчителя початкової школи» з метою визначення стійких ознак зазначених понять.
- 5) На нашу думку, подання матеріалу у параграфах 2.1 (ст.107-116) у структурованому вигляді через таблиці сприяло б якіснішому усвідомленню та порівнянню особливостей навчальних планів та освітньо-професійних програм в університетах, на базі яких впроваджувалися результати дослідження.
- 6) У параграфі 3.1. *Етапи та методика педагогічного експерименту* (ст. 180) дисертантка зазначає, що впровадження медіатекстів в освітній процес було одним із пріоритетних завдань, і стисло наводить приклади таких завдань на ст.182 українською мовою, проте ми вважаємо, що приклади завдань мають містити повну інформацію для виконання англійською мовою. Зразки афіш, відгуки на фільм, посилання на відеоролики варто було б помістити у додатки.

Втім висловлені зауваження та побажання носять здебільшого рекомендаційний характер і не впливають на загальну позитивну оцінку рецензованої роботи.

9. Повнота викладення результатів дисертації в опублікованих працях

Основний зміст і результати дослідження відображені у 15 одноосібних наукових працях, серед яких 5 статей – у наукових фахових виданнях України, 2 – у зарубіжному періодичному науковому виданні, 8 – у збірниках матеріалів конференцій. Наукові положення та висновки дисертаційного дослідження повно викладено в означених друкованих працях.

10. Ідентичність змісту автореферату та основних положень дисертації

Структурна побудова і зміст автореферату ідентичні основним положенням дисертації. Наукові положення, висновки й рекомендації, наведені в авторефераті Петрик Лади Вікторівни належним чином розкриті і обґрунтовані в рукописі дисертації.

11. Висновок

Аналіз кандидатської дисертації, автореферату та опублікованих праць Петрик Лади Вікторівни дає підстави зробити висновок про те, що її дисертаційне дослідження «Підготовка вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов» є завершеним, цілісним і самостійним науковим дослідженням, яке має наукову новизну, теоретичне та практичне значення. У роботі отримано нові науково обґрунтовані результати, які дали змогу автору здійснити комплексне вирішення важливого актуального наукового завдання, що полягало у визначенні структурних компонентів, критеріїв, показників та рівнів готовності майбутнього вчителя початкової школи застосовувати медіазасоби на уроках іноземних мов та розробці змістово-методичного забезпечення підготовки майбутнього вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов та перевірки його ефективності.

Дисертаційна робота Петрик Лади Вікторівни «Підготовка вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов» заслуговує на позитивну оцінку, відповідає вимогам п. 9, 11, 12, 13 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567 «Порядку присудження наукових ступенів» до кандидатських дисертацій, а автор Петрик Лада Вікторівна заслуговує присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук із спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент

кандидат педагогічних наук,
старший викладач кафедри
англійської мови з методик викладання
в дошкільній та початковій освіті
Житомирського державного університету
імені Івана Франка

Деньгаєва С. В.

ПІДПИС ЗАСВІДЧУЮ:
Начальник відділу кадрів Житомирського
державного університету
імені Івана ФРАНКА